

Легендите

Легенди, поверия, пикантни истории присъстват в разказите на всички екскурзоводи по света. Обичат да ги разказват, а и туристите им обичат да ги слушат. Приказки, легенди – всичко това е фолклор, както се казва още у нас – народно творчество.

Някой съчинил нещо, чул го тоя, казал го на оня, предавало се от уста на уста, съхранило с в народната памет, разказва се и до днес. Така пише по дебелите книги. Но този някой някога е живял, познавали са го, чули са от него историята, втори някой с времето прибавил нещичко, друго пропуснал и така. И тъй като неволно и аз станах един такъв „някой“, ако ви се случи някога някъде, без да подозирате, да чуете съчинена от мен история, която е добила гражданственост, както се казва, поне да знаете кой е авторът ѝ. Не го правя от суета или заради запазване на авторските права, намирам го забавно, затова и го разказвам, така или иначе по-късно може да стане фолклор, главно да се разказва и да носи удоволствие на тези, които слушат.

МИГРАЦИЯ НА СЮЖЕТИТЕ

Една от най-често разказваните от екскурзоводите в България легенда е за виното „Мавруд“, другата – как Бог раздавал земя на различните народи и как българинът дошъл последен, когато всичко вече било раздадено. Бог го попитал защо

така късно и като чул, че нашенецът бил на нивата и трябвало първо да се свърши работата, Господ се трогнал от неговото трудолюбие и му дал парче от рая. Прекрасно! Да, ама същата история чух за Гърция, а сигурно я разказват навсякъде по света, където природата е била

щедра. Като историята с пръчките на хан Кубрат, дето ги чупел една по една, но в сноп никой не можел да ги счупи. Има я и при Езоп, и във фолклора на други народи. Специалистите наричат това „миграция на сюжетите“. Но легендата за Мавруд си е само наша, уникална, не знам друг владетел да е унищожил лозята /а, Горбачов се опита да стори нещо такова, ама за щастие не успя, спомняте ли си?/, а и виното с това име, ако не се лъжа, е запазена българска марка. Не, не бързайте да ме смятате за луд, не съм я съчинил аз тази история, припомням я, защото някога отдавна, като я разказвах на чешки туристи от Слънчев бряг и завърших с думите: „Името на този юнак, спасил царската дъщеря от змея, било Мавруд, та в негова чест, виното, което му давало силата, било наречено Мавруд“, седящи-ят зад мен водач, чешки детски писател добави „– Живяли дълго и щастливо Мавруд и принцесата. Родила им се прекрасна щерка, която нарекли Гъмза“. Ха-ха, на това му казват в десетката, та това бяха най-популярните български вина, внасяни по онова в Чехословакия, как само му хрумна?!

Та покрай „щерката Гъмза“ и аз, да не остана по-назад, започнах да си съчинявам туй-онуй, да прибавям към познати истории и нещичко от себе си.

ЛЕГЕНДАТА ЗА ЛЕЧЕБНАТА КАЛ В ПОМОРИЕ

За свой най-голям успех обаче смятам легендата за лечебната кал в родното Поморие, която съчиних преди повече от трийсет години и на времето разказвах на чешките туристи, като съм провеждал екскурзии по нашето Черноморие. Ето и самата легенда: Някога, много отдавна, когато край брега на Черно море вече ги нямало нито крепостните стени, нито славата на старото Анхиало, което в далечните векове често сменяло своите господари, отваряло широко порти ту за византийски василевси, ту за български царе, докато накрая дошли турските паши, прогонил и едните и другите владетели и сами се настанили там за векове. Та някъде тогава, когато в покрайнините на вече малкото рибарско градче, известно със солта и лозята си, живеела в колиба край

морето с баба си и дядо си красива бедна девойка. Казвала се Калиопа, сиреч „краснолика“ на гръцки. /Не случайно избрах това име. Векове по-късно в същия град, в красавица със същото име ще се влюби младият телеграфист от Чирпан Пейо Крачолов и ще ѝ посвети прекрасна поема, а д-р Кръстев ще го нарече Яворов/. Такава красавица в Анхиало още не се била раждала. А имала и златно сърце. Кой ли не би искал да има такава мома за невеста? И както става в приказките, нейната любов успял да спечели синът на най-големия чорбаджия в града, да го наречем Арис. И не защото бил богат, а защото също бил красив и имал добро сърце, сиреч не с богатството си, а с красотата и добротата си. Естествено, майка му и баща му имали вече избрана друга снаха, от богат, знатен род, но синът им не искал и да чуе. И тъй като бил единствен и не можели да му скършат хатъра, вдигнали голяма сватба и Калиопа сменила колибата с палат. Ала в новия ѝ дом много щастие за нея нямало. Знае се на какво са способни свекървите, особено когато снахата е нежелана. На всичкото отгоре рожба не идвала. Разбира се, по онова време за това винели единствено и само булката. „– Да я натириш тая яловица, казвам ти!“ – дочула веднъж случайно свекърва си да гълчи мъжа ѝ. Болка пронизала сърцето ѝ. Тогав разбрала защо Арис все мълчи, взел да слабее, ще то повали лоша болест. Знаела болката му Калиопа, знаела и колко много я обича, как силно желае да стане баща. И тъй като и тя много го обичала, решила да изчезне от живота му, та да си вземе друга невеста и тя да му роди дете. Но как да го спори без да му нанася още болка? Ако се удави в морето, все някой ден вълните ще изхвърлят тялото ѝ и ще причини още болка на любимия съпруг. И тогава ѝ хрумнало. Ще нагази дълбоко в соленото езеро край града, ще потъне в дълбоката му кал и никой никога няма да я намери. Така и сторилa. Измъкнала се в лятната нощ тайно от дома си, отишла при езерото и навлязла във водите му, потъвала поляка в калта му, а сълзи се стичали по красивото ѝ лице.

В един миг водите край нея се раздвижили и отпреде ѝ се изправил водният дух на езерото. „Знам болката ти, красавице. Не се бой, ще ти помогна. Идвай тук при мен всяка нощ да се радвам на красотата ти, навлизай във водите ми, потъвай в калта ми и я остави да прониква в теб. Прави го седмица, две. Продължи да обичаш мъжа си и ще видиш, ще се сдобие с рожба.“ Послушала го Калиопа, изпълнила повелята му и наистина станало чудо! След време трепнал живот в утробата ѝ, снагата ѝ взела да се налива и когато му дошло времето, родила момче, здраво, красиво, с големи умни очи. Дали му царско име – Василис. Когато разказвам това, тук правя малка емоционална пауза и добавям: „Чухте историята на моя пра-пра-дядо, която знам от баба си, а тя – от пра-, пра-баба си.“ Естествено, настъпва весело оживление сред слушателите ми. Не съм се връщал към тази легенда отдавна, тъй като отдавна вече не съпровождам чешки туристи по нашето Черноморие. Споменаваха съм съчинението си пред колеги, дано са я запомнили и я разказват и до днес, когато минават край Поморие. Дано добие славата на прочутия анекдот за яловите булки и поморийската лечебна кал. В България се знае за възшебното въздействие на поморийската лечебна кал при лечение на бездетност, от десетилетия в града функционира калолечебница, която вярвам е помогнала на много семейства да се сдобият с радост. Отдавна, много преди още всемогъщият туризъм да завладее и обезобрази Черноморието ни и родното ми градче, из страната, като се кажеше Поморие и лечебна кал, се подемахме следният анекдот: Дошла млада бездетна булка от София да прави кални бани с надеждата да се сдобие с рожба. Върнала се в София, след девет месеца родила. Щастлива препоръчвала на приятелки със същия проблем да отидат на лечение в Поморие. Пристигнала една от тях, намерила адреса за

квартира, който ѝ дала приятелката ѝ, предала поздрав на хазайката, съобщила добрата новина и казала, че и тя има същия проблем и че затуй е дошла. „Хубаво си ресила и досла, булка – рекла хазайката-гъркиня. – Квартирата е свободна, калните бани и те са тук, но момцето ми го няма, го взеха вчера запас.“

АНЕКДОТИТЕ

Стигнахме и до вицовете, стара моя слабост. Не липсват и в моите екскурзоводски разкази. Разказвам известни, често стари анекдоти, които адаптирам съобразно слушателите си. Най-вече за пред гърци, знам, че това ги размива и ласкае. Ето два примера. Първият анекдот съм го чувал за арменци, но аз казвам, че това се е случило с гърци, защото ситуацията, в която изпадам често, когато трябва да им кажа нещо, а те не спират да дърдорят помежду си, е същата. Група гърци, казвам /в оригинала арменци/, посетили Ниагарския водопад. „– Ако спрете да говорите помежду си – рекъл екскурзоводът, може и да чуете шума на водопада!“ Вторият виц е чешки, аз само съм прибавил гръцки момент. На „Вацлавския площад“ инсталирали

автомат, който отговарял на всякакви въпроси. Пускаш десет крони, задаваш въпроса и получаваш отговор. Недоверчив чех, знае ли човек в тези времена дали не е да лавера или измама, минавайки край автомата със сина си, решава да жертва десет крони и да провери. Дава десет крони на сина си и му казва: „Ще се скрия там зад ъгъла. Иди, пусни монетата и попитай къде е баща ми, да видим какво ще

ПРАЖКИЯТ МЛАДЕНЕЦ В ЦЪРКВАТА „ПАНИ МАРИЯ ВИТЕЗНА“

Знае се, че тази восъчна статуетка от 17 век е закрилник на децата и че при молитви помага за появата на деца в семейство, където те липсват. Моят коментар: „Ако имате проблем, че дете в семейството ви не идва и не идва, и ако не може да помогне кум, сват, съсед, добър приятел, доктор, малкият Христос сигурно ще ви помогне, трябва само много да му се помолите!“ Едва ли има някой, който да не знае за поверието, че ако положиш длан върху изображението на падащото в реката тяло на Ян Непомуцки на паметника му на Карлов мост, и си пожелае нещо, то то ще се сбъдне. И аз го казвам на моите туристи, но и добавям: „Трябва обаче силно да вярвате и да имате много търпение, за да се сбъдне желанието ви. Аз например го сторих с желание да дойда да живея в този красив град, но се наложи да чакам цели трийсет години да падне комунизмът, та чак тогаз да дойда и да остана тук.“

БРОНЗОВИЯТ КРЪСТ

Наред с паметника на Ян Непомуцки, върху парапета на едно място има и полегнал бронзов кръст. Тази година наскоро сложиха и декоративна решетка с барелеф на тялото на светеца във водите на Вълтава. Говори се, че точно от това място

бил хвърлен в реката. Случвало ми се е да водя индивидуално младоженци или да имам такива в групата си. На тях казвам, че ако покрият с дланите си въпросния кръст и се целунат, ще живеят дълго щастливи заедно и с много деца. Милите, правят го и много се радват на думите ми. Пак за влюбените съм си измислил и друга история. Често гръцките групи в Прага купуват или имат в програмата разходка с кораб по Вълтава. Аз ги съпровождам и соча това наляво, това надясно и прочие.

КАРЛОВИЯТ МОСТ Е ВЪЛШЕБЕН

Като наближим Карлов мост, казвам, че този мост е вълшебен. Който мине под него с любимия си човек и го целуне точно под моста, любовта им ще остане завинаги. Като доказателств о добавям, че аз съм го сторил с лодка преди много години, за да целуна жена си и че има ефект – горката, вече повече от четиридесет години няма отърваване от мен. Не забравям и тези, които са сами. Тях пък съветвам: „Обичате ли някого, а той дори и не подозира или е далеч от вас, затворете очи, представете си лицето му и ... Абе, измишльотини, ама на хората им е драго да ги слушат и им се радват, а и ме помнят с добро. А има ли по-хубаво от това да раздаваш радост? Та така...“

Васил Самоковлиев

ти кажи тоя автомат.“ Детето отива, пуска монетата, задава въпроса и автоматът отговаря: „Баща ти в тоя момент е на вилата си в Крит и вечеря със семейството си. Ама да не вземеш да кажеш туй, което чу, на оня глупак, дето се крие зад ъгъла!“ Ако съм с кипърци, казвам Кипър. И едните и другите са във възторг, нали се смятат за големи мъже и любовници!

Вицовете разказвам за разтуха и забавление, със същата цел съм измислил и нещо като поверия за познати места из Прага, посветени на най-красивото човешко чувство, на любовта. И там има голям успех, не мога да не се похваля. Като виц звучат и коментарите ми за всеизвестни неща от Прага.